

MONUMENTER SOM REPRESENTER STARTEN OG SLUTTEN AV REGIMET.

Studietur til Spania

Arven etter Franco

- Et lands oppgjør med fascisme

Tekst: Jørgen Skjervagen Berg og Maria Bjørgen

I september var vi, Jørgen S. Berg og Maria Bjørgen, på studietur hvor vi lærte om Francisco Franco og hans fascistiske diktatorstyre i Spania.

Oppløpet til Francos tid startet i 1931 når republikanerne, en venstreorientert regjering kom til makten etter Spanias første demokratiske valg, og dannet det som kalles den andre spanske republikk. Dette likte ikke høyremaktene, som før det folkevalgte styret, hadde diktatorstyre fra 1923-1930, dette og en rekke konflikter mellom 1931 og 1936 førte til en borgerkrig med Franco i spissen i 1936. Etter 4 år med blodig krig erklærte Francisco Franco seg som vinner og ledet Spania inn i de neste 40 årene med folkemord og terrorstyre.

I 1936-1947 ble det opprettet konsentrasjonsleirer for fascismens motstandere. Fra 1939-1945 under andre verdenskrig, hvor Franco og høyre-radikale satt med makten. Der ble arbeiderklassen og fagforeninger undertrykt, satt i konsentrasjonsleirer, forfulgt og drept. Etter krigen endte i 1945, tok de fleste nasjoner ett oppgjør mot nazismen og fascismen, hvor ledere og medvirkere ble straffet for sine forbrytelser. Dette var ikke tilfellet for Spania og Franco, som fikk fortsette sitt diktatur frem til 1975. Konsentrasjonsleirene ble etter 1947 omdøpt til arbeidsleirer, og var tiltenkt for de med venstreorientert ideologi. Fra 1947-1975 ble de fleste med kjent politisk opposisjon forfulgt, fedre og mødre ble satt i arbeidsleirer, flere tusen "forsvant", og barn fra venstreorienterte familier ble kidnappet, plassert og oppdratt i familier med riktige politiske og ideologiske holdninger. 114 000 er det dokumenterte antallet ofre under Francos diktatur, det er antatt at antallet er enda høyere.

I 1975 døde Franco, og hans diktatur kom til ett opphør, og demokratiet fikk sitt startskudd, men de politiske ideologiene hans sto fremdeles sterkt i samfunnet. Siden Franco hadde styrt landet med jernhånd, og all opplæring i skoler og alt i media var kontrollert. På grunn av denne kontrollen på informasjon, tviler den dag i dag 99% av befolkningen på at konsentrasjonsleirene og massegravene har eksistert, på tross av de beviser som er funnet. I tillegg til misinformasjon satt i system kjempet høyremaktene etter Francos død for å legge ett lokk over hva som har skjedd. Det ble i 1977 innført en amnesti-lov, som gjorde det vanskelig å ta ett oppgjør mot fortiden, og gransking av forbrytelsene som var skjedd.

Dessverre hadde ett kraftig regnskyll fylt opp hullet hvor de drev med utgravninger av levningene i en massegrav i Sueca.

Levninger fra en presentasjon om en utgravning med etterkommere i bakgrunnen.

Bilder fra gravsted i Sueca hvor det arbeides med å identifisere levninger.

I all tid etter Francos død og fremt til i dag, har venstresiden prøvd å få grusomhetene frem i lyset. Dette har hele tiden blitt motarbeidet av høyresiden. Helt frem til den i dag så er den enda slektninger som søker sine foreldre, besteforeldre og oldeforeldre, siden de aldri har fått svar på hva som har skjedd med dem. Utgraving og oppsporing er for dyrt for mange av de etterlatte, siden de fleste er fra arbeiderklassen med begrensede midler. De fleste utgravinger er drevet av frivillige organisasjoner, noen av disse sponset av lokale og regionale myndigheter hvor venstresiden har makt. De fleste midlene kommer fra donasjoner fra private aktører samt fagforeninger hvor EI og IT er en av dem.

Ley de Memoria Histórica en lov innført i 2007, er den eneste spanske loven som har som hensikt å ta ett oppgjør mot fortiden og gjenopprette det historiske vakuumet under og etter Franco. AMRH en sammensetning av organisasjoner med venstrevridd ideologi, synes denne loven var for dårlig. Det med tanke på det ikke nevnte noe om pengestøtte til utgravinger og tilbakeføring av beslaglagt eiendom. Denne loven var det mange fra venstresiden som fryktet at skulle bli omgjort siden høyresiden med Partido Popular (PP) i spissen vant valget i 2023. De vant valget på grunn av en allianse de laget med ultrahøyre-partiet VOX. Dette kan sammenlignes med at Høyre blir bestevenn med Sverigedemokratarna og lager regjering. PP er kritiske til denne loven og vil avskaffe den. Heldigvis, selv om høyremaktene vant valget, har de ikke flertall nok til å gjøre lovendringer.

Samlinger og fremlegg var drevet av forskjellige frivillige organisasjoner og etterkommere av ofre under Franco. Det gjorde ett stort inntrykk på oss at ferielandet Spania har en så grusom forhistorie som ikke er spesielt kjent i nyere historie, og helt ukjent for mange spanjoler.

Vi var også på Reina Sofia museet å så på maleriet til Picasso, Guernica. Dette er ett berømt maleri som skisserer bombingen av den baltiske byen Guernica.

Omvisning på utstillingen «Arqueologica de la memoria. Les fosses de Paterna» der vi fikk se bilder og utstillinger fra utgravningene.

Alt i alt var dette en lærerik tur, noe som får oss til å tenke oss om to ganger før vi legger ferieturen til solfylte Spania.

Bilde av gjenstander som ble funnet i massegraver under utgraving (hentet fra www.elpais.com)

Bilde er av røtter som har vokst inni og er formet etter en hodeskalle.